

Sociologická imaginace

Ch. W. Mills, 1959

- Sociologie studuje sociální změnu (změna v sociálních strukturách)
- Pochopit změnu znamená získat nadhled nad „vztahy mezi velkým množstvím individuálních životních prostředí“ (s.15)

Pochopit vztah mezi osobní biografií a historií
Osobní problém vs. Veřejný problém

Je věda zdravý rozum?

„Každodenní empiricismus zdravého rozumu obsahuje plno předsudků a stereotypů o té či oné části společnosti, neboť zdravý rozum nám předepisu, co vidíme a jak to máme interpretovat.“

Sociologická imaginace, str. 135

Co je to věda?

Vědecké poznání je systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy“ (Kerlinger 1972: 27)

„Kritická metoda spočívá v podstatě v tom, že naše pokusy o řešení, naše teorie a hypotézy nám mohou být, jakožto jazykově formulované, objektivně *předloženy*, takže se mohou stát *objekty kritického zkoumání*.“ (Popper 1998: 21)

Paradigma – vědecký světonázor

Soubor přesvědčení a předpisů, které vědcům určité disciplíny předepisují, co bude studováno, jakým způsobem a jak budou interpretovány výsledky výzkumu.

„Přijímané příklady aktuální vědecké praxe, příklady, které zahrnují zákony, teorii, aplikace a instrumentaci. To vše poskytuje model, ze kterého vyvěrá určitá koherentní tradice vědeckého výzkumu.“ (Kuhn 1962: 10 in Disman 1993: 12)

Sociologie je věda

Pozitivismus – poznávání společnosti jako objektivního faktu

A. Comte – **zákon** tři stádií

H. Spencer – **organicismus** – aplikace biologie na společnost

E. Durkheim – 1895 první katedra, později i časopis

Sociální fakta – člověku vnější, normativní, vytváří tlak

M. Weber – **ideální typy**

Weber – základní sociologické pojmy (1921)

Věda „která chce sociálnímu jednání porozumět pomocí výklady, a tím ho kauzálně vysvětlovat v jeho průběhu i v jeho účincích. *Jednání* má přitom znamenat lidské chování, tehdy a potud, pokud jeden nebo více jednajících spojují toto chování s nějakým subjektivním smyslem. *Sociální* jednání má však znamenat takové jednání, které se svým smyslem míněným jedním nebo více jednajícími vztahuje k chování *jiných* a na základě toho se orientuje ve svém průběhu.“

(Weber, M. / Havelka, M. 1998. *Metodologie, sociologia a politika*. Praha: OIKOYMENH, s.135–171)

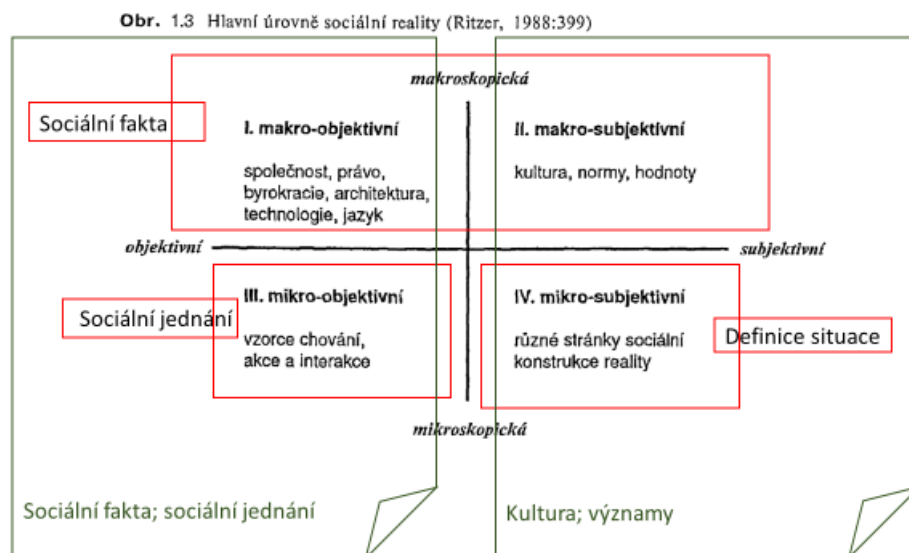
Přírodní vědy a vědy sociální

- „Normální věda“
- Exaktní věda
- Pozitivismis
- Univerzální platnost
- Experimentální metoda
- Hledání kauzální platnosti
- Multiparadigmatická věda
- Stochastické závěry
- Omezená platnost závěrů výzkumu
- Jaká kauzalita???

Multiparadigmatická věda

Sociologická paradigmata dle Ritzera (in Jandourek)

- Faktualistické paradigma – Émile Durkheim a sociální fakt, metodou je (především) dotazník a srovnávací analýzy,
- Behaviorální paradigma – výklad lidského jednání, jeho motivů, G.H. Mead, vliv psychologie a sociální psychologie, metodou je experiment
- Definiční paradigma – W. I. Thomas a definice situace, kulturní studia, interpretativní a interakcionistická sociologie, Max Weber, metodou je dotazování a pozorování

Další paradigmatata

(Keller: Úvod do sociologie)

Konsenzuální teorie (strukturní funkcionalismus,
konsensus a adaptace, teorie směny)

Konfliktualistická teorie (neo/marxistická sociologie,
koncepce ustavování vlastní skupiny)

Interpretativní sociologie

Pozitivistická sociologie

Věda a metoda

Kumulativní a kritický charakter vědy vyžaduje metodický postup.

- **Metodologie** – teorie metod a/nebo soubor metod používaných oborem
- **Metoda** – systém pravidel a postupů, které zaručují systematické dosahování cíle

Interpretativní a pozitivní věda

- Neexistuje objektivní znalost, ale výklad lidského chování spočívá v rekonstruování toho, jak ho chápou samotní aktéři
- Lidské jednání je intencionální, takže ho lze popsat pouze z hlediska toho, jak se jeví dotyčným jednajícím a jak je jimi pojímáno
- Vědecké pojmy v sociálních vědách vytvářejí realitu.
- Odlišnost významů, zakládá kulturní odlišnosti.
- Dvojitá interpretace: výzkumník interpretuje interpretace ostatních
- Znalost musí být podepřena smyslovou zkušeností
- Účelem teorie je generovat hypotézy, které mohou být testovány a tím pak umožnit vysvětlení skutečnosti pomocí pravidel
 - A.Princip verifikace
 - B.Princip falzifikace
- Znalost je odvozována od sběru faktů, které tvoří základ pravidel, zákonů.
- Věda musí být hodnotově neutrální.
- Je rozdíl mezi tím, co je vědecké a co je normativní stanovisko.